

een jaar of vijf met Steve samengewerkt, en zo heb ik één van de belangrijkste elementen over licht geleerd: licht geeft zuurstof. We hebben nu bijvoorbeeld heel lang gerepeteerd met enkel werklicht, omdat we nog geen keuzes hadden gemaakt. Maar met werklicht heb je geen focus: alles wordt evenveel belicht. Je moet de acteurs dan ook heel erg aanzetten om hen die focus zelf te laten afdwingen. Vandaag is het de eerste dag dat Mark licht op de scène heeft gezet en je krijgt onmiddellijk iets anders.

Wij werken altijd vanuit het principe: licht brengt schaduw aan. Eén van de meest fundamentele keuzes vind ik: laat je de schaduw toe of niet? Als je licht frontaal van boven op je acteurs zet, dan krijg je alle schaduw op de vloer. Je ziet dus niet enkel de acteurs, maar ook hun schaduw. Daardoor verzwakt de aandacht. Soms is dat een terechte keuze, maar voor deze voorstelling bijvoorbeeld niet. *Asem* gaat over incest. Iedereen heeft het dan onmiddellijk over Dutroux, maar uiteindelijk is dat in dit land maar één fenomeen. Eén op vier huisgezinnen heeft met incest te maken. Daarom willen we alle anekdotiek weren. De personages moeten als het ware een universeel karakter krijgen. En precies omdat we afstand nemen van anekdotiek of concrete realiteit, zijn schaduwen bij de personages niet gewenst. Eigenlijk vertrek je dus voor het licht van een inhoudelijk gegeven, een doelstelling: wat wil ik vertellen en in welke context?

Ik vind dat het er in de eerste plaats over gaat wat je collectief wil vertellen: met de regisseur,

met de acteurs, de decor- en de lichtontwerpers. Tijdens de repetitie ontdek je hoe je samen het verhaal kunt vertellen. Bij dit stuk hebben wij ook samen gaandeweg ontdekt dat we het van elke anekdotiek moeten ontdoen: je ziet mensen verschijnen en verdwijnen en je weet niet van waar ze komen en waar ze naartoe gaan. Om alle schaduw te vermijden, gebruiken we zijwaartse belichting waardoor je precies dat gewenste effect krijgt. Zulke beslissingen ontstaan in een gezamenlijk gesprek.

Mark heeft er nu voor gekozen om licht vanuit de coulissen te laten schijnen. Dat betekent dat acteurs alleen belicht zijn als ze in het licht lopen. Buiten de lichtbron zijn ze zwart. Het is dus aan de acteurs om met dat licht te spelen. Zij moeten weten wanneer ze het 'vangen'. Vandaar dat we heel lang met licht repeteren. Lichtontwerp is niet alleen licht opstellen en balansen opmaken, maar ook aan je acteurs een opdracht geven. Ze moeten bij deze voorstelling bijvoorbeeld weten dat als het licht van achter hun tegenspeler komt en zij dat licht niet zien, dat ze dan zelf volledig zwart zijn. Ze kunnen dus keuzes maken ten opzichte van het licht en met die keuzes gaan spelen.

VAN DENESSE: Zoals het er nu uitziet gaan we met één lichtstand werken. Maar we werken wel met een systeem waarbij de lichtbundels die van links en van rechts komen, gebroken worden. Je krijgt continu een wisseling op gezichten en daardoor wek je de illusie dat er verschillende lichtatmosferen zijn. Je hebt het gevoel dat er iets gebeurt, maar er gebeurt niets. Van niets iets

maken, dat is de kunst bij het licht. Elke beweging krijgt dan ook een functie ten opzichte van het licht. Als je naar links kijkt, vang je licht op bijvoorbeeld. En dat kan ook een reden hebben waarom je naar links kijkt. Dat wordt dan ook geaccentueerd, zonder dat je met speciale lichtstanden en trucjes moet gaan werken. Het is er, je moet er alleen op het juiste moment op een juiste manier mee omgaan.

Licht als focus

ETCETERA: Hoe intuïtief werk je, of hoezeer vertrouw je op een verworven vocabularium uit vroegere ervaringen?

PERCEVAL: Er zijn sowieso beperkingen, waardoor je niet eindeloos kan blijven uitvinden. Een theaterruimte heeft, wat licht betreft, misschien twintig richtingen. Je kunt frontaal, van boven, van onder, diagonaal, ... je licht laten komen, en dan heb je alle richtingen uitgeprobeerd. Wanneer er bij de repetities een dimensie ontbreekt, omdat er geen licht hangt en de scène veel te vlak overkomt, dan kan je door je ervaring wel inschatten wat je kan gaan doen. Dan weet je: als ik nu een licht op twintig meter hoogte linksboven hang, dan geeft dat dit soort effect met een *HMI-lamp* [Ⓢ], een ander soort effect met een ander soort lamp. Het is eigenlijk schilderen. Je gebruikt echt een palet. En elke schilder heeft een andere smaak.

Eén van de belangrijke aspecten vind ik dat je het lichtontwerp nooit mag zien. Het is fout wanneer men achteraf zegt: ja, het licht was schoon. Dat is eigenlijk een belediging. Licht is zoals zuurstof: het versterkt de voorstelling. Dat betekent niet dat je gaat 'verlichten' of 'illustreert'. Belichten kan ook betekenen: in de schaduw stellen.

ETCETERA: Je praat over het licht als 'focus' voor de acteur en over het feit dat alles in samenspraak met de acteurs gebeurt.

In hoeverre is die samenspraak mogelijk?

PERCEVAL: Ik vind eerlijk gezegd dat wat de acteur vindt, er niet zoveel toe doet. Het is natuurlijk belangrijk dat de acteur gesteund wordt en dat hij een instrument in handen krijgt dat zijn vertelling kan versterken. Maar ik heb al voorstellingen belicht waar de acteurs blind van het licht van de scène kwamen. Bij *Joko* was het licht op ooghoogte, heel wit en ontzettend veel. De acteurs zagen niets van de toeschouwers en nauwelijks iets van elkaar. Dat licht maakte wel dat de voorstelling heel sterk op het netvlies brandde. Je moet op een gegeven moment een keuze maken en als je je acteurs ervan kunt overtuigen

Joko BLAUWE MAANDAG CIE © Corneel Maria Ryckeboer

